ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420292421
Lietas arhīva Nr. AA43-0339-23/2
ECLI:LV:ADAT:2023:0215.A420292421.8.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2023.gada 15.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Una Mihailova, tiesneši Agris Dreimanis un Karina Krastiņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Aizsardzības ministrijas Apelācijas komisijas 2021.gada 6.decembra lēmuma Nr.1/16-8ip/44 atcelšanu un mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 9.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) komandiera 2021.gada 23.augusta vēstuli pieteicējam /pers. A/ kā NBS karavīram tika pavēlēts veikt vakcināciju pret Covid-19 un ziņot par vakcinācijas statusu desmit kalendāro dienu laikā no iepazīstināšanas ar attiecīgo vēstuli. Ar minēto vēstuli pieteicējs vienlaikus informēts, ka gadījumā, ja pieteicējs atteiksies no vakcinācijas bez objektīva iemesla, tiks izvērtēta iespēja viņu saukt pie disciplināratbildības. Ar 2021.gada 3.septembra ziņojumu pieteicējs informēja NBS komandieri, ka atsakās no vakcinācijas.

Ņemot vērā to, ka pieteicējs nepakļāvās pavēlei veikt vakcināciju pret Covid-19, ar NBS komandiera 2021.gada 5.oktobra pavēli (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicējam piemērots disciplinārsods – atvaļināšana no aktīvā dienesta pirms noteiktā laika.

[2] Pieteicējs apstrīdēja sākotnējo lēmumu, bet ar Aizsardzības ministrijas Apelācijas komisijas (turpmāk – apelācijas komisija) 2021.gada 6.decembra lēmumu (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) pieteicēja apstrīdēšanas iesniegums noraidīts un sākotnējais lēmums atstāts spēkā. Pārsūdzētais lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[2.1] NBS komandierim bija tiesības un pienākums noteikt NBS personālam pienākumu veikt vakcināciju pret Covid-19, lai tas pandēmijas apstākļos pilnvērtīgi varētu pildīt tam likumā noteiktos uzdevumus. Šāds pilnvarojums izriet no Nacionālo bruņoto spēku likuma 13.panta un 14.panta otrās daļas 1. un 2.apakšpunkta.

[2.2] Ņemot vērā, ka vakcinācija saskaņā ar Slimību profilakses un kontroles centra atzīto ir ārkārtīgi būtisks profilakses pasākums jebkuras vakcīnregulējamas infekcijas slimības un transmisijas apturēšanai, kā arī NBS komandiera pienākumu aizsargāt citu bruņotajos spēkos dienošo karavīru veselību un pēc iespējas nodrošināt epidemioloģiski drošu vidi NBS vienībās, karavīram uzliktais pienākums vakcinēties pret Covid-19 uzskatāms par atbilstošu un nepieciešamu līdzekli, lai maksimāli mazinātu infekcijas transmisiju NBS vienībās, tādējādi aizsargājot citu karavīru tiesības uz veselību un vienlaikus nodrošinātu nepārtrauktu valsts aizsardzības uzdevumu izpildi. Ievērojot minēto, NBS komandiera pavēle veikt vakcinēšanos pret Covid-19 bija tiesiska.

[2.3] Nav strīda par to, ka pieteicējs nevakcinējās un tādējādi neizpildīja NBS komandiera 2021.gada 23.augusta pavēli. Saskaņā ar Militārās disciplināratbildības likuma 3.panta pirmo daļu karavīrs, kas pārkāpis normatīvos aktus vai komandiera (priekšnieka) pavēlē vai rīkojumā noteiktās dienesta prasības, neatkarīgi no dienesta pakāpes un amata saucams pie disciplināratbildības. Līdz ar to pieteicējs pamatoti saukts pie disciplināratbildības.

[2.4] Karavīra profesija paredz dienesta pienākumu izpildi kolektīvā vidē, kurā satiekas vairāki karavīri, tādēļ infekcijas pārneses risks ir salīdzinoši augsts. Prasība veikt vakcināciju nevar tikt noteikta pēc individuāla vērtējuma tikai atsevišķiem karavīru amatiem.

[2.5] Pieteicējs atsaucies uz to, ka vakcinācijas pienākumu nav varējis izpildīt reliģiskās pārliecības dēļ, tomēr pieteicējs nav pamatojis, kādi tieši viņa reliģiskās pārliecības aspekti lieguši izpildīt konkrēto uzdevumu. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.pants aizsargā tikai noturīgu uzskatu un reliģiskās pārliecības brīvību, bet attiecībā uz pieteicēja uzskatiem nav konstatējama noturīguma pazīme. Turklāt Militārā dienesta likuma 15.panta otrā daļa karavīriem neļauj atteikties no militārā dienesta izpildes reliģisku motīvu dēļ.

[2.6] Nav pamatots pieteicēja iebildums par to, ka NBS pirms sākotnējā lēmuma pieņemšanas nav veikta dienesta izmeklēšana. Dienesta izmeklēšanas veikšana Militārās disciplināratbildības likumā paredzēta kā papildu instruments, nevis obligāts pienākums militārās disciplīnas pārkāpuma izskatīšanai.

[2.7] Militārās disciplināratbildības likuma 21.panta pirmajā daļā noteiktais viena mēneša termiņš disciplinārsoda piemērošanai tika ievērots.

[2.8] Aizsardzības ministrijas 2021.gada 9.jūnija vēstulē Saeimas deputātiem, uz kuru savā iesniegumā atsaucas pieteicējs, nav konstatējams apsolījums, ka bruņotie spēki turpmāk nepiemēros disciplinārsodus tiem karavīriem, kuri nebūs vakcinējušies.

[2.9] Situācijā, kad vakcinācijas prasība tika noteikta ar mērķi nepieļaut nekontrolētu Covid-19 infekcijas izplatību bruņotajos spēkos, lai NBS personāls būtu gatavs veikt tam likumos paredzētos pienākumus valsts aizsardzības jomā, pieteicējam piemērotais disciplinārsods ir uzskatāms par atbilstošu izdarītajam pārkāpumam.

[3] Pieteicējs iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu un mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma

atlīdzinājumu. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[3.1] Nacionālo bruņoto spēku likuma 14.pants uzliek NBS komandierim pienākumu atbildēt par personālsastāvu, nevis personālsastāvam pakļauties medicīniskām manipulācijām, kādas īsteno NBS komandieris un kādas nav nostiprināta normatīvajos tiesību aktos.

[3.2] NBS komandierim tiesības noteikt obligāto vakcināciju noteiktas ar 2021.gada 4.novembra grozījumiem Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā un Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumu Nr.662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai", kas stājās spēkā 2021.gada 11.oktobrī, 8.punktu. Ja NBS komandierim jau sen būtu likumīgas pilnvaras noteikt vakcinācijas pienākumu, tad nebūtu bijis nepieciešams izstrādāt speciālu regulējumu 2021.gada rudenī.

[3.3] NBS un apelācijas komisija nonāk pretrunās, apgalvojot, ka ir pārkāpta 2021.gada 23.augusta pavēle, jo tā ir tikai vēstule par vakcinēšanās pēdējā datuma noteikšanu. Pavēle par vakcinēšanos ir bijusi jau 2021.gada janvārī un pārkāpums ir ilgstošs tieši par šīs janvāra pavēles nepildīšanu.

[3.4] NBS citiem nevakcinētiem karavīriem izteikuši tikai rājienus vai vispār disciplināri nav sodījusi.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 9.septembra spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem motīviem.

[4.1] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējam pamatoti piemērots disciplinārsods – atvaļināšana no dienesta.

[4.2] Tiesa konstatēja, ka karavīrs pie disciplināratbildības saucams tad, ja tas pārkāpis militāro disciplīnu. Atbilstoši Militārās disciplināratbildības likuma 3.panta otrajai daļai pie disciplināratbildības karavīru sauc minētajā likumā noteiktajā kārtībā. Atbilstoši šī likuma 6.panta pirmajai daļai par militārās disciplīnas pārkāpumu atzīstama citstarp karavīra rīcība (darbība vai bezdarbība), kas izpaužas kā normatīvo aktu, militāro reglamentu, komandiera (priekšnieka) pavēļu, rīkojumu vai norādījumu pārkāpšana ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības. Tādējādi, izvērtējot, vai pieteicējam pamatoti piemērots disciplinārsods, ir jāpārbauda, vai karavīrs ar nodomu vai aiz neuzmanības ir pārkāpis normatīvos aktus, militāro reglamentu vai komandiera pavēles, rīkojumus vai norādījumus.

[4.3] Ar NBS komandiera 2021.gada 23.augusta vēstuli pieteicējam kā NBS karavīram tika pavēlēts vakcinēties pret Covid-19 un ziņot par vakcinācijas statusu desmit kalendāro dienu laikā no iepazīšanās ar konkrēto vēstuli. Pieteicējs minēto pavēli neizpildīja un ar 2021.gada 3.septembra ziņojumu informēja NBS komandieri, ka vakcinēties pret Covid-19 atsakās.

[4.4] Ievērojot minētos apstākļus, tiesa secināja, ka pieteicējs pārkāpa NBS komandiera pavēli. Turklāt pieteicējs šo pavēli nepildīja apzināti un pieteicējs nav norādījis uz to, ka pavēle nebūtu pildīta, pamatojoties uz kādu no Militārās disciplināratbildības likuma 7.panta pirmajā daļā minētajiem apstākļiem. Tiesību normā norādītos apstākļus, kuri izslēdz personas saukšanu pie disciplinārās atbildības, nekonstatēja arī tiesa.

[4.5] Tiesa atzina, ka pārsūdzētajā lēmumā pamatoti secināts, ka pieteicējs, atsakoties izpildīt NBS komandiera pavēli, ir pieļāvis militārās disciplīnas pārkāpumu un līdz ar to ir saucams pie disciplināratbildības.

[4.6] Tiesa konstatēja, ka pieteicēja apsvērumi par piemērotā disciplinārsoda prettiesiskumu galvenokārt pamatoti ar pieteicēja viedokli, ka prettiesiska bijusi tieši NBS komandiera pavēle veikt vakcināciju.

[4.7] Tiesai nebija šaubu, ka NBS komandieris var dot karavīriem tikai tādas pavēles, kuras atbilst normatīvajiem tiesību aktiem. Tomēr tas nenozīmē, ka karavīra šaubas par komandiera pieņemtā lēmuma pamatotību un atbilstību tiesību normām ir pietiekams pamats komandiera pavēles nepildīšanai. Tiesa secināja, ka NBS komandiera pavēli karavīrs var nepildīt, ja ar to faktiski pavēlēts pārkāpt normatīvos tiesību aktus, nevis gadījumā, ja karavīrs uzskata, ka ar pavēli ir aizskartas paša karavīra tiesības.

[4.8] Atbilstoši Militārā dienesta likuma 10.panta ceturtajai daļai karavīram ir tiesības pārsūdzēt tiesā attiecībā uz viņu pieņemtos amatpersonu lēmumus, ja tie nepamatoti ierobežo viņa tiesības vai aizskar viņa godu un cieņu un ja viņš ir izmantojis visas iespējas apstrīdēt lēmumu pakļautības kārtībā augstākām amatpersonām, ieskaitot aizsardzības ministru. Tādējādi gadījumā, ja karavīrs uzskata, ka ar komandiera pavēli tiek aizskartas tā tiesības, karavīram ir tiesības attiecīgo lēmumu apstrīdēt un pārsūdzēt. Tomēr, kamēr apstrīdēšanas vai pārsūdzības procesa ietvaros attiecīgā pavēle nav atzīta par prettiesisku un nav atcelta, karavīram attiecīgā pavēle ir jāizpilda. Pavēles nepildīšana, kā jau tika minēts, ir militārās disciplīnas pārkāpums.

[4.9] Tiesa nekonstatēja, ka pieteicējs NBS komandiera pavēli par pienākumu veikt vakcināciju būtu apstrīdējis, tādējādi cenšoties panākt attiecīgās pavēles pārskatīšanu. Tā vietā pieteicējs tikai informējis NBS komandieri, ka pavēli nepildīs, nenorādot pat skaidrus apsvērumus šādai rīcībai.

[4.10] NBS komandiera 2021.gada 23.augusta pavēlē ietverta atsauce uz 2021.gada 26.janvāra pavēli Nr.42 „Par sagatavošanos Covid-19 vakcinācijai", kurā citstarp noteikts izņēmuma gadījums, kad vakcinācija karavīram tomēr nav jāveic, proti, gadījumā, ja vakcināciju nav iespējams īstenot tādēļ, ka pastāv kontrindikācijas tās veikšanai. Tiesa konstatēja, ka pieteicējs uz kontrindikācijām vakcinācijas veikšanai nav norādījis.

[4.11] Saskaņā ar Nacionālo bruņoto spēku likuma 14.panta otrās daļas 1.punktu NBS komandieris atbild par NBS militāro sagatavotību, kaujas un mobilizācijas gatavību, kā arī gatavību noteikto uzdevumu izpildei. Tādējādi no minētās tiesību normas faktiski izriet NBS komandiera tiesības un vienlaikus arī pienākums veikt nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu iepriekš minēto NBS gatavību. Tiesību normās *expresis verbis* nav jāparedz katrs iespējamais šīs tiesības izpausmes veids, lai attiecīgo tiesību izmantošanu atzītu par pamatotu.

[4.12] Konkrētajā gadījumā, kā tas izriet no 2021.gada 23.augusta pavēles, NBS komandieris attiecīgo pavēli izdevis, lai epidemioloģiski nedrošajā laika periodā tiktu saglabāta NBS galveno uzdevumu un augstas kaujas spējas uzturēšanai nepieciešamā personāla gatavība. Tādējādi tiesa secināja, ka, nodrošinot Nacionālo bruņoto spēku likuma 14.panta otrās daļas 1.punktā minēto pienākumu izpildi, NBS komandierim atbilstoši minētajai tiesību normai bija tiesības noteikt konkrēto mērķu izpildei veicamos uzdevumus, tostarp uzdevumu veikt vakcināciju.

[4.13] Tiesa konstatēja, ka NBS komandiera tiesības noteikt vakcināciju kā veicamo pasākumu NBS kaujas spēju un citu uzdevumu izpildes gatavības nodrošināšanai izriet arī no Epidemioloģiskās drošības likuma $8.^1$ panta un uz tā pamata izdotās aizsardzības ministra 2021.gada 14.janvāra pavēles. Saskaņā ar Epidemioloģiskās drošības likuma $8.^1$ pantu epidemioloģiskās drošības pasākumus attiecībā uz Nacionālo bruņoto spēku personālu un ārvalstu bruņotajos spēkos ietilpstošajām personām, kuras starptautiskās sadarbības ietvaros uzturas Latvijas Republikā, nosaka aizsardzības ministrs pēc saskaņošanas ar veselības ministru. Savukārt, pamatojoties uz minēto tiesību normu, aizsardzības ministrs 2021.gada 14.janvārī izdeva pavēli NBS komandierim organizēt un nodrošināt Covid-19 vakcināciju NBS personālam. Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka pieteicēja iebildums par to, ka NBS komandierim nebija tiesību izdot pavēli par vakcinācijas veikšanu, ir nepamatots.

[4.14] Saskaņā ar Militārās disciplināratbildības likuma 21.panta sesto daļu disciplinārsodu piemēro atbilstoši militārās disciplīnas pārkāpuma izraisīto vai iespējamo seku smagumam. Nosakot disciplinārsoda veidu un apmēru, ņem vērā pārkāpuma raksturu, apstākļus, kādos tas izdarīts, pārkāpēja līdzšinējo uzvedību, radīto zaudējumu vai kaitējumu, pārkāpēja vainas formu, piemērojamā disciplinārsoda samērīgumu ar izdarīto pārkāpumu, kā arī disciplināratbildību mīkstinošos vai pastiprinošos apstākļus.

[4.15] Tiesa piekrita iestāžu sniegtajam vērtējumam par vakcinācijas pret Covid-19 būtisko nozīmi NBS funkciju izpildes nodrošināšanai.

[4.16] Kā atzīts Veselības ministrijas interneta vietnē publicētajā pētījumu apkopojumā, vakcinācija samazina Covid-19 infekcijas pārneses risku (*pieejams: https://www.vm.gov.lv/lv/aktualakie-petijumi-par-vakcinu-pret-covid-19-drosumu-un-efektivitati, sk. apkopojuma 10.lapu*). Tādējādi prasība vakcinēties pret Covid-19 bija vērsta uz slimības nekontrolētas izplatīšanās ierobežošanu un secīgi uz NBS vienību gatavību nodrošināt pilnvērtīgu tās funkciju izpildi. Savukārt, nepakļaujoties komandiera pavēlei, pieteicējs radīja apdraudējumu minēto funkciju kvalitatīvai izpildei. Līdz ar to

tiesa nekonstatēja, ka pieteicējam piemērotais disciplinārsods būtu nesamērīgs ar iespējamām sekām, kuras pieteicēja rīcība varēja radīt. Turklāt cita disciplinārsoda piemērošana nevarētu nodrošināt tā mērķa sasniegšanu, kādēļ pavēle par vakcināciju tika izdota, proti, nodrošināt, lai visi NBS karavīri būtu vakcinēti pret Covid-19, tādējādi samazinot ar minētā vīrusa izplatību saistītos riskus.

[4.17] Pieteicēja paļaušanās uz to, ka disciplinārsods viņam netiks piemērots par NBS komandiera pavēles nepildīšanu, nebija iespējama arī tādēļ, ka NBS komandieris 2021.gada 23.augusta vēstulē, ar kuru pieteicējam pavēlēts veikt attiecīgās darbības, ir skaidri norādījis, ka, atsakoties no vakcinācijas veikšanas, tiks izvērtēta iespēja pieteicēju saukt pie disciplināratbildības.

[4.18] Pieteicējs norādījis arī uz iespējamu vienlīdzības principa pārkāpumu, norādot, ka NBS citiem nevakcinētiem karavīriem ir izteikuši vien rājienu vai pat nav disciplināri sodījuši. Izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus, tiesa nekonstatēja, ka šāda nevienlīdzīga attieksme no NBS puses būtu īstenota. NBS paskaidroja, ka uz viedokļa sniegšanas brīdi par Covid-19 vakcinācijas pienākuma neizpildi ar disciplinārsodu no profesionālā militārā dienesta atvaļinātas piecas personas un ka to profesionālā dienesta karavīru vidū, kas pilda dienesta pienākumus, nav neviena karavīra bez vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta. Līdz ar to tiesai nav pamata uzskatīt, ka NBS, pastāvot vienādiem tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, būtu rīkojušies atšķirīgi.

[4.19] Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks, bet pieteikums par tā atcelšanu ir nepamatots un noraidāms.

[4.20] Pieteikumā ietverti prasījumi par pieteicējam nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu – par atalgojuma izmaksu par laiku, kurā pieteicējam bija liegts veikt darba pienākumus, un nemantiskā kaitējuma kompensācijas 150 000 *euro* apmērā izmaksu. Tiesa konstatēja, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un tā izdošanas procesā procesuāli pārkāpumi nav pieļauti. Līdz ar to arī prasījums par kaitējuma atlīdzināšanu nav pamatots un ir noraidāms.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 9.septembra spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, tajā norādot pieteikumā un turpmāk minētos argumentus.

[5.1] Militārā dienesta likums prasa tikai likumīgu pavēļu pildīšanu, un pieteicējs izteica savus iebildumus uzdotā uzdevuma izpildīšanai noteiktajā termiņā, norādīja, ka šāda pavēle pārkāpj pieteicēja pamattiesības, tātad ir pretlikumīga.

[5.2] Ja pieteicējs nav vēlējies vakcinēties, tad pārliecība var būt, ka tā ir amorāla un piedevām prettiesiska prasība, bet tas pieteicējam nav īpašā kārtā jāuzskaita, jo pārliecība ir tā, ka tā nedrīkst prasīt un pieteicējs tam nespēj pakļauties iekšējās nostājas dēļ pret neattaisnojamu prasību.

[5.3] Tiesa nav analizējusi Nacionālo bruņoto spēku likuma normu saturu ne pēc vienas no interpretācijas metodēm, lai nonāktu līdz secinājumam, ka likums paredzēja Nacionālo bruņoto spēku komandiera pilnvaras lemt par obligātu vakcināciju. Tāpat arī aizsardzības ministra pilnvaras par īpašu rīcību tiesa nav vērtējusi pēc izstrādes materiāliem, bet vienkārši pastāvīgi piekrīt iestādes viedoklim, kas arī nav balstīts normas interpretācijā atbilstoši pamatmetodēm.

[5.4] Saeimā 2021.gada augustā tika virzīts projekts par obligāto vakcināciju, bet to apturēja protestu dēļ. Saeimas frakcijas vienojās, ka obligāto vakcināciju regulēs ar Ministru kabineta normatīvo aktu. Tiesa uzskata, ka attiecībā uz karavīriem nebija nepieciešams īpašs normatīvais regulējums, jo to NBS komandieris drīkstēja noteikt jau pirms regulējuma pieņemšanas.

[5.5] Tiesa norāda, ka pieteicējs varēja būt iemesls nekontrolētai izplatībai, ignorējot faktu, ka vakcinētie izplata un tika sūtīti karantīnā vienādā mērā.

[5.6] Tiesa citē Tiesībsargam sniegtu skaidrojumu, no kā skaidri izriet, ka NBS varbūt izvērsīs represijas tad, ja būs pietiekami maz nevakcinēto (ja vairums nevakcinētos, tad sodīt, piemēram, vairāk nekā pusi nebūtu reāli).

[5.7] Tiesa nekonstatēja atšķirīgu praksi, bet tiesas rīcībā bija no dienesta atvaļināta karavīra iesniegums, ka viņš piekrita NBS spiedienam izvairīties no disciplinārsoda, vienojoties abpusēji par atvaļināšanu.

[5.8] Tādas vēstules, kāda bija pieteicējam 2021.gada 23.augustā, izsūtīja daudziem karavīriem. Tiesa nenoskaidroja, cik daudzi no tiem, kas tādas vēstules saņēma, tika atvaļināti bez soda. Tiesa vispār nav vērtējusi soda neizbēgamības principu, tikai piebildusi, ka citu lietu iznākumi nav saistoši pieteicējam. Tomēr tiesa izvairījusies salīdzināt lietu apstākļus un nevar būt konsekventa prakse atvaļināt ar disciplinārsodu tikai tos, kas paši nav rakstījuši atlūgumus.

[5.9] Tiesa faktiski ir pārkopējusi iestādes skaidrojumus, pasniedzot tos kā savu izvērtējumu. Tā kā tiesnešiem arī bija obligāta vakcinācija pret Covid-19, tiesa nav objektīva.

[5.10] Ja dokuments, kas 2021.gada janvārī saucās pavēle, netika pārkāpts, bet dokuments, kas saucās vēstule 2021.gada augustā, tika pārkāpts, tad pieteicējs nav pārkāpis pavēli, bet gan vēstuli.

[5.11] NBS paskaidroja, ka pieteicējam līdzīgos apstākļos atvaļināja tikai piecus cilvēkus. No tā izriet, ka pieci nevakcinētie apdraudēja vairāk nekā 5000 vakcinētos, nevis otrādi.

[5.12] Skaidrojums par to, ka dienesta izmeklēšana nav vajadzīga, neiztur kritiku. Ja pieteicējs apdraudēja jau vakcinētu vienību, tad jābūt individuālam vērtējumam.

[6] Aizsardzības ministrija paskaidrojumā par pieteicēja apelācijas sūdzību to neatzina un norādīja pārsūdzētajā lēmumā un turpmāk minētos argumentus.

[6.1] Nav pamatoti apelācijas sūdzības argumenti, ka tiesa nav veikusi būtiskāko Nacionālo bruņoto spēku likuma normas satura analīzi, kā arī nav pamatots apelācijas sūdzībā norādītais, ka tiesa nav analizējusi Nacionālo bruņoto spēku likuma normu saturu ne pēc vienas no interpretācijas metodēm, lai nonāktu līdz secinājumam, ka likums paredzēja NBS komandiera pilnvaras lemt par obligātu vakcināciju.

[6.2] Attiecībā par apelācijas sūdzībā minēto, ka tiesa pieteicēja ieskatā nav vērtējusi pieteicēja argumentu par atšķirīgu praksi, kā arī nav vērtējusi no dienesta atvaļināta karavīra /pers. B/ iesniegumu, norādāms, ka atvaļināšanas jautājums netika analizēts vai vērtēts šīs lietas ietvaros, jo pirmās instances tiesa 2022.gada 13.aprīļa lēmumā norādīja, ka lietā izskatāmais jautājums ir atšķirīgs no tās faktiskās situācijas, kādā veidā no dienesta atvaļināja minēto karavīru, un noraidīja lūgumu par /pers. B/ pieaicināšanu trešās persona statusā.

[6.3] Dienesta izmeklēšanas veikšana Militārās disciplināratbildības likumā paredzēta kā papildu instruments nevis obligāts pienākums komandierim militārās disciplīnas pārkāpumu izskatīšanai (likuma 18.panta otrā daļa).

Motīvu daļa

[7] Izvērtējusi lietā esošos pierādījumus un procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[8] Apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesa pamatoti secināja, ka gadījumā, ja karavīrs ar nodomu vai aiz neuzmanības ir pārkāpis normatīvos aktus, militāro reglamentu vai komandiera pavēli, rīkojumu vai norādījumu, karavīrs ir pieļāvis militārās disciplīnas pārkāpumu un tas ir

saucams pie disciplināratbildības.

Pirmās instances tiesa pamatoti secināja, ka NBS komandiera tiesības noteikt vakcināciju kā veicamo pasākumu NBS kaujas spēju un citu uzdevumu izpildes gatavības nodrošināšanai izriet no Epidemioloģiskās drošības likuma 8.[1] panta un uz tā pamata izdotās aizsardzības ministra 2021.gada 14.janvāra pavēles. Tiesa secināja, ka pieteicējs pārkāpa NBS komandiera pavēli. Turklāt pieteicējs šo pavēli nepildīja apzināti un, atsakoties izpildīt NBS komandiera pavēli, pieteicējs ir pieļāvis militārās disciplīnas pārkāpumu un līdz ar to ir saucams pie disciplināratbildības. Izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus, tiesa nekonstatēja, ka pieteicējs NBS komandiera pavēli par pienākumu veikt vakcināciju būtu apstrīdējis, tādējādi cenšoties panākt attiecīgās pavēles pārskatīšanu.

Pirmās instances tiesa nekonstatēja, ka pieteicējam piemērotais disciplinārsods būtu nesamērīgs ar iespējamām sekām, kuras pieteicēja rīcība varēja radīt. Tiesa pamatoti atzina, ka cita disciplinārsoda piemērošana nevarētu nodrošināt tā mērķa sasniegšanu, kādēļ pavēle par vakcināciju tika izdota, proti, nodrošināt, lai visi NBS karavīri būtu vakcinēti pret Covid-19, tādējādi samazinot ar minētā vīrusa izplatību saistītos riskus.

Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, un apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, izvērstāku argumentu izklāstu nenorādot.

Administratīvā apgabaltiesa atkārtoti nenorāda motivāciju to apelācijas sūdzībā minēto argumentu noraidīšanai, kuri minēti pieteikumā un kuru noraidīšanai ir sniegta motivācija pirmās instances tiesas spriedumā. Papildus apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[9] Pieteicējs apelācijas sūdzībā norādīja, ka Militārā dienesta likums prasa tikai likumīgu pavēļu pildīšanu un pieteicējs izteica savus iebildumus pret uzdotā uzdevuma izpildīšanu noteiktajā termiņā.

No lietas materiāliem izriet, ka aizsardzības ministrs 2021.gada 14.janvārī izdeva pavēli NBS komandierim organizēt un nodrošināt Covid-19 vakcināciju NBS personālam (*lietas 113.–114.lapa*). NBS komandieris 2021.gada 26.janvārī izdeva pavēli Nr.42 „Par sagatavošanos Covid-19 vakcinācijai" (*lietas 103.lapa*). Faktiski vakcinācija NBS tika uzsākta 2021.gada 5.maijā (*https://www.mil.lv/lv/zinas/brunotie-speki-uzsak-karaviru-vakcinaciju-pret-covid-19; skatīts 2023.gada 6.janvārī*). NBS komandieris 2021.gada 23.augustā (*lietas 45.lapa*) pavēlēja pieteicējam kā NBS karavīram veikt vakcināciju pret Covid-19 un ziņot par vakcinācijas statusu desmit kalendāro dienu laikā no iepazīstināšanas ar attiecīgo vēstuli.

Apgabaltiesa konstatē, ka Epidemioloģiskās drošības likuma 8.[1] pants piešķir aizsardzības ministram tiesības nepastarpināti – bez Ministru kabineta regulējuma – noteikt epidemioloģiskās drošības pasākumus attiecībā uz Nacionālo bruņoto spēku personālu.

NBS komandierim, nodrošinot Nacionālo bruņoto spēku likuma 14.panta otrās daļas 1.punktā minēto pienākumu izpildi (NBS komandieris atbild par NBS militāro sagatavotību, kaujas un mobilizācijas gatavību, kā arī gatavību noteikto uzdevumu izpildei), bija tiesības noteikt konkrēto mērķu izpildei veicamos uzdevumus, tostarp uzdevumu veikt vakcināciju un izdot 2021.gada 26.janvāra pavēli Nr.42 par aizsardzības ministra 2021.gada 14.janvāra pavēles izpildi.

No minētā apgabaltiesa secina, ka NBS komandiera 2021.gada 23.augusta pavēle pieteicējam veikt vakcināciju pret Covid-19 ir leģitīma – tā izriet no normatīvajiem aktiem un uz to pamata pieņemtiem lēmumiem.

[10] Apgabaltiesa konstatē, ka pirms pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas – 2021.gada 11.oktobrī – stājās spēkā Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumi Nr.662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai", kuru 8.punkts paredzēja, ka NBS komandierim, ņemot vērā militārā dienesta uzdevumu specifiku valsts aizsardzības nodrošināšanā, ir tiesības par obligātu prasību profesionālā dienesta pildīšanai NBS un obligātu amata prasību NBS nodarbinātajiem civilajiem darbiniekiem noteikt vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta esību.

Apgabaltiesa uzskata, ka minētā tiesību norma lielā mērā ietekmē tiesisko situāciju saistībā ar Covid-19 vakcinācijas veikšanu NBS personālam. Ņemot vērā to, ka aizsardzības ministrs 2021.gada 14.janvārī bija pieņēmis lēmumu par NBS personāla obligātu Covid-19 vakcināciju, situācijā, kad pieteicējs bija konkrēti paziņojis par atteikšanos vakcinēties, viņa atrašanās NBS personāla sastāvā turpmāk nebija iespējama.

[11] Militārā dienesta likuma 10.panta ceturtā daļa paredz, ka karavīram ir tiesības pārsūdzēt tiesā attiecībā uz viņu pieņemtos amatpersonu lēmumus, ja tie nepamatoti ierobežo viņa tiesības vai aizskar viņa godu un cieņu un ja viņš ir izmantojis visas iespējas apstrīdēt lēmumu pakļautības kārtībā augstākām amatpersonām, ieskaitot aizsardzības ministru.

Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs nav pārsūdzējis aizsardzības ministra 2021.gada 14.janvāra pavēli, NBS komandiera 2021.gada 26.janvāra pavēli Nr.42 vai NBS komandiera 2021.gada 23.augusta pavēli. Līdz ar to tās pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā bija spēkā un bija jāizpilda.

[12] Kā pamatoti norādīja pirmās instances tiesa, pieteicējam bija tiesības atteikties no vakcinācijas vienīgi gadījumā, ja tiktu konstatētas vakcinācijas kontrindikācijas. Pieteicējs uz šādiem apstākļiem nav norādījis.

Apgabaltiesa neatzīst, ka pieteicēja morālā vai reliģiskā pārliecība būtu uzskatāma par šādu kontrindikāciju.

Atbilstoši Militārā dienesta likuma 7.pantam karavīra pienākums ir pildīt militāro dienestu saskaņā ar normatīvajiem aktiem un komandiera (priekšnieka) pavēlēm un karavīram bez ierunām jāpilda komandiera (priekšnieka) likumīgās pavēles. Likuma 15.panta otrajā daļā noteikts, ka karavīram nav tiesību atteikties no militārā dienesta izpildes reliģisku motīvu dēļ.

Attiecīgi karavīrs nevar atteikties izpildīt tās pavēles, kuras neatbilst tā morālajai vai reliģiskajai pārliecībai. Ja karavīra morālā vai reliģiskā pārliecība nepieļauj noteiktu pavēļu pildīšanu, tad karavīra atrašanās dienestā neatbilst valsts interesēm.

Situācijā, kad nav objektīvi konstatējamas kontrindikācijas vakcinācijai un ir spēkā NBS augstākās vadības – aizsardzības ministra – pavēle nodrošināt NBS personālam Covid-19 vakcināciju, pieteicēja atteikšanās izpildīt NBS komandiera 2021.gada 23.augusta prasību ir uzskatāma par militārās disciplīnas pārkāpumu.

[13] Apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedumā pamatoti secināts, ka Aizsardzības ministrijas un NBS konsekventi veikto darbību mērķis ir nodrošināt, lai visi NBS karavīri būtu vakcinēti pret
Covid-19, tādējādi samazinot ar minētā vīrusa izplatību saistītos riskus.

Ņemot vērā to, ka Covid-19 pandēmijas apstākļos valsts aizsardzības funkcijas efektīva īstenošana ir ierobežota, jo NBS vienības kaujas gatavība balstās uz visu vienības indivīdu (karavīru) kaujas gatavību, Covid-19 izplatība ietekmē NBS personāla veselību, kas savukārt projicējas spējā nodrošināt valsts aizsardzību. Apgabaltiesa no minētā secina, ka ar pieteicēja cilvēktiesību – Latvijas Republikas Satversmes 111.pantā nostiprinātās tiesības uz veselību – ierobežojumiem sabiedrība iegūst nozīmīgu labumu –valsts aizsardzības spēju saglabāšanu.

[14] Apgabaltiesas ieskatā, apstāklim, kādā kārtībā tika atvaļināti citi karavīri saistībā ar atteikšanos vakcinēties pret Covid-19, šajā gadījumā nav

izšķirošas nozīmes, jo pieteicējs neapstrīd faktu, ka karavīri, kuri atteicās vakcinēties, tika atvaļināti no NBS.

Apgabaltiesa uzskata, ka kārtība, kādā minētais tika panākts, neietekmē pieteicēja tiesības, jo nevakcinētu personu atrašanās NBS tika izslēgta, kas nerada vienlīdzības principa pārkāpumu.

Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 3.punkts paredz, ka karavīru atvaļina no profesionālā dienesta, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa. Savukārt profesionālā dienesta līguma izbeigšanas pamats atbilstoši Militārā dienesta likuma 43.pantam ir gan profesionālā dienesta līgumu izbeigšana pirms termiņa, pusēm par to vienojoties (panta pirmā daļa), gan disciplinārsods atvaļināšana no aktīvā dienesta piemērošana (panta otrās daļas 8.punkts).

Attiecīgi pieteicēja norādītie apstākļi varētu norādīt uz atšķirīgas kārtības piemērošanu karavīru atvaļināšanā, bet tie nepierāda, ka NBS būtu atstājis dienestā nevakcinētas personas, nostādot pieteicēju nevienlīdzīgā situācijā.

Turklāt no lietas materiāliem nav konstatējams, ka pieteicējs būtu NBS ierosinājis profesionālā dienesta līgumu izbeigšanu pirms termiņa.

[15] Attiecībā uz pieteicēja iebildumiem, ka viņš nav pārkāpis pavēli, bet gan vēstuli, apgabaltiesa norāda, ka vakcinēšanās pienākumu NBS personālam noteica aizsardzības ministra 2021.gada 14.janvāra pavēle un NBS komandiera 2021.gada 26.janvāra pavēle Nr.42. Tā kā vakcinācija tika uzsākta 2021.gada 5.maijā, tā norisinājās ilgākā laikā, un tā kā pieteicējs līdz 2021.gada 23.augustam nebija vakcinējies, viņam tika nosūtīts individuāls aicinājums – pavēle – veikt vakcināciju, norādot uz sekām pavēles neizpildes gadījumā. Apgabaltiesa nekonstatē, ka NBS 2021.gada 23.augusta pavēles izdošanā būtu pieļauti procesuāli pārkāpumu, kuru rezultātā pavēle būtu zaudējusi savu pieteicējam saistošo raksturu.

[16] Attiecībā uz pieteicēja iebildumiem, ka no tā, ka pieteicējam līdzīgos apstākļos atvaļināja tikai piecus cilvēkus, izriet secinājums, ka piecas nevakcinētas personas apdraudēja vairāk nekā 5000 vakcinētas personas, apgabaltiesa norāda, ka pieteicējam tika piemērots disciplinārsods par atteikšanos vakcinēties. Līdz ar to tiesa pārbauda, vai NBS izvirzītā prasība bija leģitīma un vai pieteicējs to ir ievērojis. Tiesai nav pienākuma pārbaudīt konkrētu Covid-19 pandēmijas ietekmi uz NBS personālu.

[17] Apgabaltiesa nekonstatē, ka apstāklis, ka tiesnešiem arī bija noteikta obligāta vakcinācija pret Covid-19, ietekmētu tiesas objektivitāti.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Aizsardzības ministrijas Apelācijas komisijas 2021.gada 6.decembra lēmuma Nr.1/16-8ip/44 atcelšanu un mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente U.Mihailova

Tiesneši A.Dreimanis

K.Krastiņa